

Tallinna Tehnikaülikool
Automatiseerimise ja protsessijuhtimise õppetool

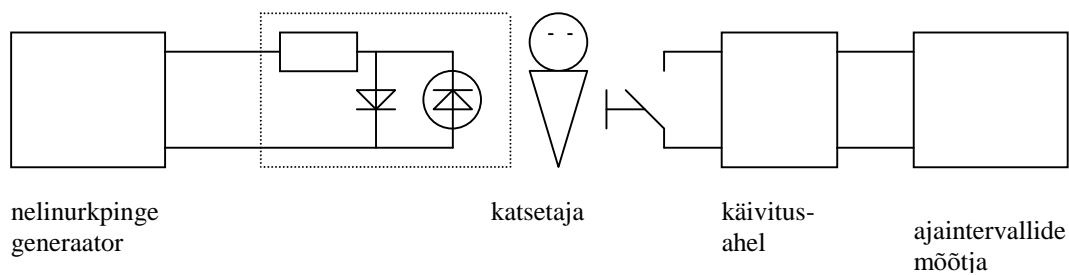
Juhuhälbed
Laboratoorne töö nr. 3 aines
Mõõtmise
LAV3730

Erki Suurjaak
970772
LAP41

Tallinn 1999

1. Ajaintervallide käsitsi mõõtmine

1.1 Mõõteskeemi koostamine

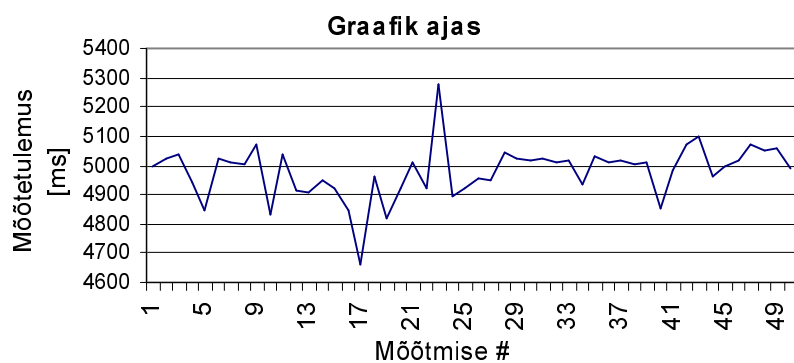

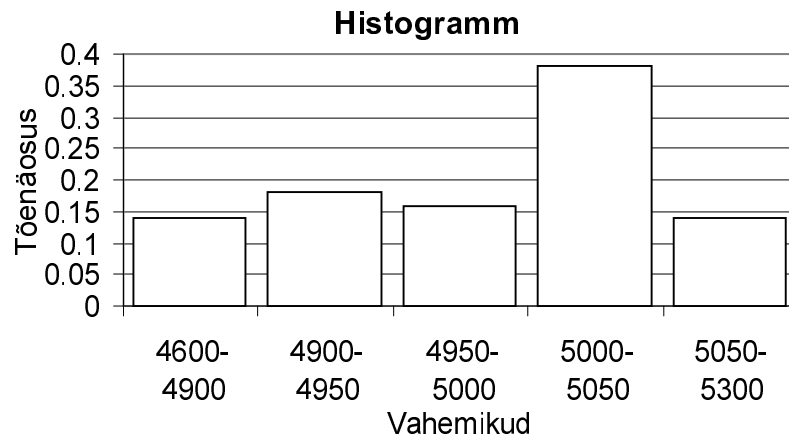
1.2 Mõõtsin 50 ajaintervalli.

1.3 Ajavahemiku täpne väärtus on 4984 ms

Tulemused

Mõõtetulemused [ms]									
#	aeg	#	aeg	#	aeg	#	aeg	#	aeg
1.	4995	11.	5038	21.	5010	31.	5024	41.	4981
2.	5023	12.	4914	22.	4923	32.	5008	42.	5074
3.	5036	13.	4909	23.	5276	33.	5020	43.	5096
4.	4939	14.	4951	24.	4894	34.	4934	44.	4963
5.	4848	15.	4921	25.	4921	35.	5031	45.	4998
6.	5021	16.	4843	26.	4958	36.	5010	46.	5019
7.	5011	17.	4664	27.	4949	37.	5019	47.	5069
8.	5004	18.	4959	28.	5045	38.	5005	48.	5054
9.	5072	19.	4119	29.	5024	39.	5009	49.	5058
10.	4834	20.	4924	30.	5014	40.	4854	50.	4990

Mõõdetud ajavahemike keskvärtus :

$$t_k = \frac{1}{50} \sum_{i=1}^{50} t_i = 4979.1 \text{ ms}$$

Mõõdetud ajavahemike dispersioon :

$$D(t) = \frac{1}{49} \sum_{i=1}^{50} (t_k - t_i)^2 = 8299.8 \text{ ms}^2$$

Mõõdetud ajavahemike standardhälve :

$$\sigma = \sqrt{D(t)} = 91.1 \text{ ms}$$

Vahemikku $t_k \pm 1.6\sigma = (4979.1 \pm 145.8) \text{ ms}$ satub mõõtetulemustest 47 tulemust ehk 94%.

Keskväärtuse t_k standardhälve :

$$\sigma_{t_k} = \sqrt{Dt_k} = \sqrt{\frac{D(t)}{50}} = 12.9 \text{ ms}$$

Mõõdetud ajavahemiku täpne väärtus oli 4984 ms. Et see langeb vahemikku $t_k \pm 1.6\sigma_{t_k} = (4979.1 \pm 20.6) \text{ ms}$, siis võib öelda, et süstemaatilist viga ei esinenud.

Kõige väiksem mõõdetud ajaintervall oli 4664 ms. Kõige suurem mõõdetud ajaintervall oli 5276 ms. Tõenäosus, et järgmine mõõdetud ajavahemik nende kahe väärtuse vahele langeks, on :

$$\frac{49}{51} \approx 0.96$$

Katsetaja mõõtis ajaintervalle veaga 0.1 s 42 korral. Tõenäosus, et katsetaja mõõdab ka järgmist ajavahemikku veaga 0.1 s, on

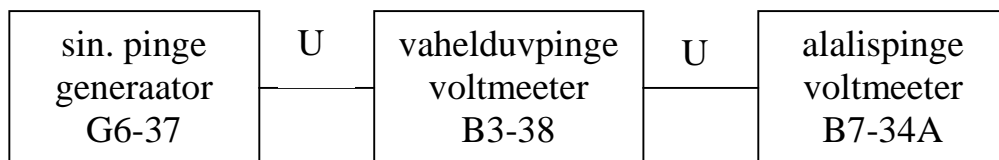
$$\frac{42}{50} \bullet 0.96 \approx 0.81$$

Katsetaja mõõtis ajaintervalle veaga 0.05 s 26 korral. Tõenäosus, et katsetaja mõõdab ka järgmist ajavahemikku veaga 0.05 s, on

$$\frac{26}{50} \bullet 0.96 = 0.50$$

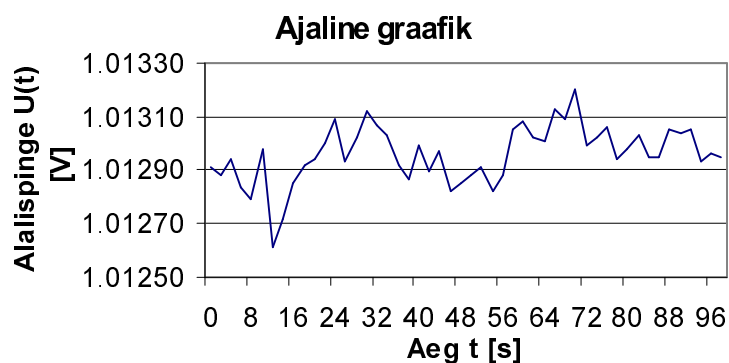
2. Juhuvead mõõteriistade kasutamisel

Mõõteskeem :

Valisin generaatori signaali vahemikus 1-10 V, sagedusel 100 Hz - 10 KHz. Kasutasin voltmeetrit B3-38 mõõtemuundurina vahelduvpinge muundamiseks alalispingeks. Jälgisin mõõtetulemuse alalispinge numbrilise voltmeetriga B7-34A mõõtepiirkonnal 1 V.

Teostas 50 mõõtmist, kahe mõõtmise vaheliseks ajaintervalliks oli ligikaudu 2 sekundit.

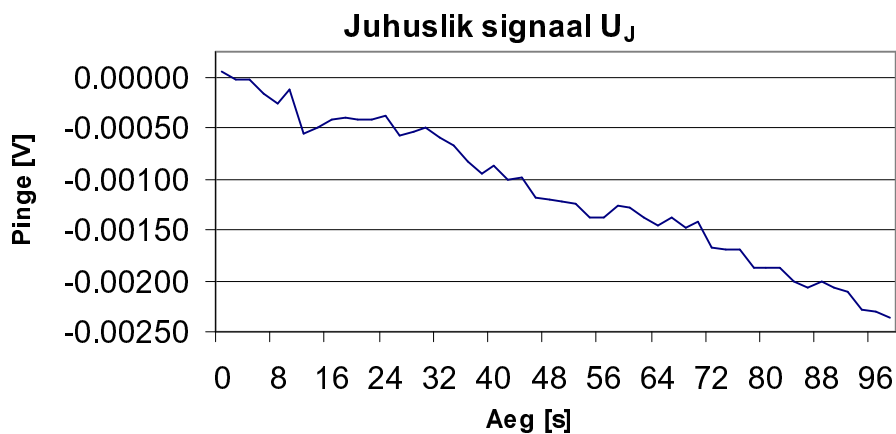
Juhusliku komponendi U_J keskväärus on -0.00113 V

Juhusliku komponendi U_J standardhälve on 0.00069

Signaali lineaarselt muutuv komponent $U_L(t)$ avaldub valemiga :

$$U_L(t) = 1.01286 + 0.000025t$$

#	Signaal U(t) [V]	Triiv U _L (t) [V]	Juhuslik signaal U _J [V]	#	Signaal U(t) [V]	Triiv U _L (t) [V]	Juhuslik signaal U _J [V]
1	1.01291	1.01286	0.00005	26	1.01288	1.01411	-0.00123
2	1.01288	1.01291	-0.00003	27	1.01291	1.01416	-0.00125
3	1.01294	1.01296	-0.00002	28	1.01282	1.01421	-0.00139
4	1.01284	1.01301	-0.00017	29	1.01288	1.01426	-0.00138
5	1.01279	1.01306	-0.00027	30	1.01305	1.01431	-0.00126
6	1.01298	1.01311	-0.00013	31	1.01308	1.01436	-0.00128
7	1.01261	1.01316	-0.00055	32	1.01302	1.01441	-0.00139
8	1.01272	1.01321	-0.00049	33	1.01301	1.01446	-0.00145
9	1.01285	1.01326	-0.00041	34	1.01313	1.01451	-0.00138
10	1.01292	1.01331	-0.00039	35	1.01309	1.01456	-0.00147
11	1.01294	1.01336	-0.00042	36	1.01320	1.01461	-0.00141
12	1.01300	1.01341	-0.00041	37	1.01299	1.01466	-0.00167
13	1.01309	1.01346	-0.00037	38	1.01302	1.01471	-0.00169
14	1.01293	1.01351	-0.00058	39	1.01306	1.01476	-0.00170
15	1.01302	1.01356	-0.00054	40	1.01294	1.01481	-0.00187
16	1.01312	1.01361	-0.00049	41	1.01298	1.01486	-0.00188
17	1.01307	1.01366	-0.00059	42	1.01303	1.01491	-0.00188
18	1.01303	1.01371	-0.00068	43	1.01295	1.01496	-0.00201
19	1.01292	1.01376	-0.00084	44	1.01295	1.01501	-0.00206
20	1.01287	1.01381	-0.00094	45	1.01305	1.01506	-0.00201
21	1.01299	1.01386	-0.00087	46	1.01304	1.01511	-0.00207
22	1.01290	1.01391	-0.00101	47	1.01305	1.01516	-0.00211
23	1.01297	1.01396	-0.00099	48	1.01293	1.01521	-0.00228
24	1.01282	1.01401	-0.00119	49	1.01296	1.01526	-0.00230
25	1.01285	1.01406	-0.00121	50	1.01295	1.01531	-0.00236

Järeldus :

inimese sooritatud mõõtmised on üldjuhul üsna ebatäpsed, seetõttu peaks täpsemaid tulemusi nõudvate mõõtmiste juures kasutama masinate abi.